

Әл-Фараби, ибн-Сина, И.Кант, Л.Толстой, М.Әуезов секілді озық ойлы даналарының бәрі де өз заманында әсіресе адам болу мен адамгершілікті айрықша дәріптеумен болған. Осы адамгершілік жайы Абай мұрасының да өзегі мен мәні болып табылады.

Толық адам танымы

Адамзат ойының алыбы Аристотель жазғандай, адам үшін ең әуелгі қажеттілік пен құндылық, бақыт пен байлық – адамгершілік. Мемлекет шаруашылық пен руханияттың түрлі-түрлі саласындағы білімді де білікті мамандар арқылы қуатауын, құтқа жетіп өркендей бермек. Мемлекеттің тірегі мен тұтқасы саналар мықты мамандар ең әуелі Абай жыраған толық адам, жоюменәрттікті жан, үш сүюді ұстанған қайырымды кісі болмақ керек. Адамзаттың Будда, Конфуций, Сократ, Платон, Аристотель, Плотин, И.Толстой, М.Әуезов секілді озық ойлы да әсіресе адам болу мен адамгершілікті адамгершілік жайы Абай мұрасының да

A composite image featuring a portrait of a bearded man in a cap and robe, a quill pen, and a lit candle, set against a textured, parchment-like background.

Толық адам ілімі – Абайдың өзіне дейінгі адамгершілік іліміне сүйеніп талқан, өзі жырлап, өзі негіздеп жасаған танымы. Абай ілімінде адам болмысына қатысты ең іргелі, абсолютті ақиқат қайтылған. Өмір мен ғылымның әр-әр саласында ақиқатқа жетпеген, ақиқатқа айнала қоймаған шикі пайымы даулар мен шала шынықтар жетерлік. Абай ілімінде дін мен сопылық, философия мен ғылымның мәлімет, қағидалары кешенді түрде түгел қамтылып көрініс тапқан. Бөрінің де «илегені бір терінің ұрушы» екені айқындалған. Абайдағы Толық адам ілімі ең әуелі қайратты көмекші, жәрдемші етумен жан құмары, ақыл арқылы жетіле беруді танытады. Адамгершілік жайы Абайда Толық адам ілімі арқылы құбыллыс сипатында көрініп, арадағы жауангершілікті өткел етіп, ең түпкі мәні – махаббат пен әділет, ізгілік пен сүюге, яғни жүректің басты қасиеті үш сүю, иманигүлге дейін дамып ұштала береді. Абайда толық адамның мәні мен негізіне бет алған, үңіле түскен белгілі бір осындай жүйе бар. Сол жүйенің жетіле келіп жеткен биігі мен шыңы – сүю, яғни иманигүл. Өмірде адам-пенденені сүйетін қызық, қуаныштары еке көп болса да, Абай өзі түйіндеп жырлаған, қалыптап жасаған иманигүл, үш сүю танымы арқылы оқырмандарын Алла мен адамзатты және әділетті сүюге шақырған. Бұл – Абайдағы адамгершілік ілімінің ең биік шыңы. Абайдағы толық адам – тәнімен де, жанымен де жетілудің шыңына жетіп, кемеліне келген адам. Қоғам көркеюінің кепілі мен алғышарты – ондағы әрбір жеке адамның ақылды, арлы, әділетті, ынсапты болуымен

ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ КАНДИДАТЫ